

ประวัติศาสตร์นิพนธ์สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

จาคอบ คริสตอฟท์ เบียร์คฮาร์ดต์¹ และ จอห์น แอดดิงตัน ไชมอนส์ ประณามยุคกลางว่าเป็นยุคมืดและยกย่องยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาว่าเป็นยุคที่ยุโรปมีความก้าวหน้าทางด้านวัฒนธรรมมาก อย่างไรก็ตาม ยุคนี้เป็นยุคที่เจริญมาจากรากฐานของสมัยกลางผสมกับขบวนการในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาที่เรียกว่า มนุษย์นิยม คือ การรื้อฟื้นอารยธรรมคลาสสิก ให้ความสนใจเรื่องราวของมนุษย์และยึดถือมนุษย์เป็นศูนย์กลาง แต่การที่ถือมนุษย์เป็นศูนย์กลางนี้แตกต่างจากกรีกและโรมัน กล่าวคือ ไม่ใช่มนุษย์สามารถควบคุมการกระทำและชะตากรรมของตนเองได้ แต่เป็นมนุษย์ที่มีอารมณ์ซึ่งเป็นอิทธิพลของศาสนาคริสต์ ดังนั้น ประวัติศาสตร์จึงกลายเป็นประวัติศาสตร์อารมณ์ของมนุษย์² นอกจากยึดถือมนุษย์เป็นศูนย์กลางแล้วยังเป็นเรื่องราวของคนนอกศาสนาซึ่งเป็นขบวนการตอบโต้การครอบงำทางศาสนาในสมัยกลาง

มนุษย์นิยมเมื่อมาใช้กับประวัติศาสตร์ ก็คือการค้นหงานเขียนในสมัยคลาสสิก หลังจากค้นพบแล้วก็จะมีการเปรียบเทียบ การวิจารณ์เพื่อทำให้งานเขียนสมบูรณ์ ในการเขียนประวัติศาสตร์ ก็จะลดเรื่องราวปาฏิหาริย์ทางศาสนาในการตีความหมายทางประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม นักมนุษย์นิยมส่วนใหญ่ก็มีใจว่าจะต่อต้านศาสนาทุกคน นักมนุษย์นิยมมักจะละทิ้งข้อความที่ขัดแย้งกับหลักทางศาสนามากกว่าจะปฏิเสธโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้มีการฟื้นฟูประวัติศาสตร์ของคนนอกศาสนาหลังจากที่ถูกปฏิเสธในงานเขียนของออกุสตินและ โอโรซิอุส ดังนั้นเนื่องจากความชื่นชมในอารยธรรมคลาสสิก และนักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มีใจพระอย่างเช่นในสมัยกลาง จึงมีการใช้วิธีการเขียนประวัติศาสตร์ของคลาสสิก และสนใจเรื่องการเมือง ซึ่งเป็นผลจากเป็นยุคที่เริ่มมีความรู้สึกชาตินิยมสมัยใหม่เกิดขึ้น

การเขียนประวัติศาสตร์ตามแนวมนุษย์นิยมเริ่มในอิตาลี ครั้งแรกเป็นการเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ต่อมาด้วยความรู้สึกชาตินิยมทำให้ขยายขอบข่ายความสนใจออกไปโดยเหตุที่นักประวัติศาสตร์มนุษย์นิยมสนใจอดีตที่ห่างไกลของคลาสสิก ดังนั้น การเขียนประวัติศาสตร์ไม่ถูกจำกัดให้เป็นเพียงประวัติศาสตร์ร่วมสมัยอีกต่อไป แต่ยังสนใจอดีตที่ห่างไกล

¹ เบียร์คฮาร์ดต์ (ค.ศ. 1818-1897 เป็นนักประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ในศตวรรษที่ 19 เขาเขียน *Civilization of the Renaissance in Italy* (ค.ศ. 1861)

HI 414 ²Collingwood, *op.cit.*, p.57.

¹ เบียร์คฮาร์ดต์ (ค.ศ. 1818-1897 เป็นนักประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ในศตวรรษที่ 19 เขาเขียน *Civilization of the Renaissance in Italy* (ค.ศ. 1861)

อีกด้วย นักประวัติศาสตร์มนุษยนิยมเน้นการเขียนประวัติศาสตร์ไปในแง่วรรณคดี จึงปรับปรุงด้านภาษาและวัฒนธรรมมากกว่าเป็นการปรับปรุงในเรื่องการวิจารณ์หรือทางด้านสังคมศาสตร์ แบบอย่างของการเขียนประวัติศาสตร์ในสมัยนี้จึงยึดวิธีการของลิวี และตาซิตุส มากกว่าของ กูซีดีดิสหรือโพลีบีอุส แม้ว่านักประวัติศาสตร์มนุษยนิยมจะละทิ้งป้าฎิหารีย์ต่าง ๆ ออกไป แต่ก็มุ่งให้ความสนใจเกี่ยวกับนิทานปรัมปรา และมักจะละทิ้งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เพื่อที่จะให้ภาษาสละสลวย

ความเป็นมนุษยนิยมมิได้ทำให้มีเสรีภาพในการเขียนประวัติศาสตร์ดังที่เข้าใจกันจริงอยู่มนุษยนิยมทำให้ประวัติศาสตร์เป็นอิสระจากทางศาสนา แต่ยังคงมีข้อผูกมัดทางฆราวาสที่ทำให้การเขียนประวัติศาสตร์ในสมัยนี้ไม่เป็นไปในลักษณะเป็นกลางและมีความแน่นอน เช่นยังคงมีการยกย่องวีรบุรุษในขณะที่นักประวัติศาสตร์สมัยกลางยกย่องพระ นักมนุษยนิยมยกย่องเจ้าชายแห่งนครรัฐและกษัตริย์นอกจากนี้ในสมัยนี้ยังคงไม่มีนักประวัติศาสตร์อาชีพ นักประวัติศาสตร์จะต้องเขียนภายใต้การอุปถัมภ์ของคนบางคน จึงยังไม่อยู่ในลักษณะเป็นกลางเท่าไรนัก อย่างไรก็ตาม ในสมัยนี้มีผู้เริ่มสนใจศึกษาประวัติศาสตร์มากขึ้น ประกอบกับการประดิษฐ์เครื่องพิมพ์ ทำให้งานเขียนแพร่หลายออกไป สำหรับการเขียนประวัติศาสตร์ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการนี้ เพื่อให้มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจนจึงขอแบ่งเป็นประวัติศาสตร์นิพนธ์ในอิตาลีและประวัติศาสตร์นิพนธ์นอกประเทศอิตาลี

ประวัติศาสตร์นิพนธ์ในอิตาลี

อิตาลีเป็นประเทศแรกที่มีนักเขียนประวัติศาสตร์ฆราวาสก่อนประเทศอื่นในยุโรป เนื่องจากที่ศาสนาจักรในสมัยกลางของอิตาลีคุ่มทางการศึกษา แต่ยังคงมีโรงเรียนของฆราวาสตั้งแต่สมัยจักรวรรดิโรมัน ทำให้ฆราวาสอ่านและเขียนภาษาละตินได้ในสมัยกลาง อิตาลีมีชนชั้นทนายความ นายแพทย์ โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 12 มีการสนใจศึกษากฎหมายโรมัน ทำให้จำนวนทนายความ นายแพทย์มีเพิ่มขึ้น

การเมืองในลอมบาร์ดี เปียมองต์ และทัสคานี แตกต่างจากอิตาลีภาคกลางโดยเฉพาะโรม และเนเปิลทางใต้ ทำให้มีนักประวัติศาสตร์ฆราวาส เนื่องจากดินแดนดังกล่าวปกครองแบบนครรัฐอิสระ และรูปแบบของรัฐบาลเป็นแบบสาธารณรัฐ ชนชั้นสำคัญคือชนชั้นกลาง มีการเลือกตั้งข้าราชการ ทำให้ประชาชนสนใจประวัติศาสตร์ชุมชนของตน จึงมีการเขียนประวัติ

ศาสตร์ท้องถิ่นกันค่อนข้างมาก การเขียนประวัติศาสตร์ในสมัยนี้มักเป็นรูปเน้นความจริง พิจารณาได้จากมีข้อมูลทางเศรษฐกิจสังคมปรากฏในงานเขียนของนักประวัติศาสตร์หลายคน รัฐอิตาลีในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการมิได้มีรัฐบาล สังคมและเศรษฐกิจแบบเจ้าขุนมูลนาย ยกเว้นรัฐของศาสนาและเนเป็ล

ฟลอเรนซ์เป็นแหล่งสนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ การเขียนประวัติศาสตร์ของฟลอเรนซ์ในระยะแรกยังเป็นเรื่องการรวบรวมตำนานและเต็มไปด้วยข้อผิดพลาด นักประวัติศาสตร์คนสำคัญของฟลอเรนซ์คนแรก คือ จิโวานนี วิลลानी (ca. 1272-1348) เป็นพ่อค้า เขาเขียนพงศาวดารเมืองฟลอเรนซ์ พงศาวดารนี้เริ่มในสมัยไบเบิลแล้วมาสิ้นสุดลงในค.ศ. 1348 อันเป็นปีที่ผู้เขียนเสียชีวิต เป็นพงศาวดารที่มีผู้นิยมอ่าน กำเนิดของเมืองฟลอเรนซ์นี้เขาใช้ตำนานของ ซานซาโนเม แต่ก็ได้มีการวิเคราะห์วิจารณ์ก่อนใช้ ในเล่มที่ 8 วิลลानी ไม่เพียงแต่เขียนข้อเท็จจริงแต่ยังเขียนสาเหตุ เงื่อนไขและผลอีกด้วย เงื่อนไขที่เขาเขียนประกอบด้วยเศรษฐกิจสังคม ในเรื่องเศรษฐกิจนี้ เขามีความเชี่ยวชาญเนื่องจากเขาเป็นกงสุลของสมาคมพ่อค้าเกี่ยวกับผ้าสักหลาด และเมืองฟลอเรนซ์เองเป็นศูนย์กลางการอุตสาหกรรมและการธนาคารของยุโรป อย่างไรก็ตาม อธิปไตยของสมัยกลางยังคงมีอยู่ วิลลानी ถือว่าประวัติศาสตร์โลกคือประวัติเกี่ยวกับบาปของมนุษย์ เจตจำนงของพระเจ้าและการตัดสินใจของพระเจ้า เขามีจุดมุ่งหมายในการเขียนเพื่อให้ประชาชนในอนาคตประพาศติตนอย่างมีคุณธรรม เขายังถือว่าประวัติศาสตร์และโหราศาสตร์มีความเกี่ยวพันกัน³ งานเขียนของเขานี้บางลักษณะได้อิทธิพลมนุษย์นิยม แม้วิลลानीจะมีบทบาทในการเขียนประวัติศาสตร์ของสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ แต่ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของการเขียนประวัติศาสตร์สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการคือ⁴ เพทราซ (ca. 1304-1374) เพทราซเป็นบุตรชายของทนายความ ถูกเนรเทศพร้อมกับตั้งแต่ ได้รับการศึกษาในฝรั่งเศสและโบลอนญา

ทางด้านกฎหมาย แต่สนใจวรรณคดีคลาสสิกโดยเฉพาะงานของซีเซโรและเวอร์จิล นอกจากนี้ เพทราซสนใจในประวัติศาสตร์สมัยโบราณ โดยสนใจสมัยโรมันปกครองโลก จุดประสงค์ของเพทราซคือมุ่งความเป็นเอกภาพของอิตาลี ทำให้เขาเป็นนักประวัติศาสตร์มนุษย์นิยมคนแรกที่เขียนประวัติศาสตร์ของโรม โดยเน้นวีรบุรุษ 31 คนในประวัติศาสตร์โรมันตั้งแต่สมัย โรมาลุส จนถึงสมัยซีซาร์

³Fitzsimons, ed. *The Development of Historiography*, p. 93.

⁴Barnes, *A History of Historical Writing*, p. 102.

ในเรื่องเอกสารและการค้นคว้า เพทราซมิได้วิจารณ์เอกสารที่เขาค้นคว้า เพทราซละทิ้งนิยายปรัมปราของสมัยกลางที่เกี่ยวกับโรมแต่ยังคงนิยายปรัมปราในสมัยคลาสสิกบ้าง เพทราซได้ให้ความคิดแก่ประวัติศาสตร์บางอย่าง ได้แก่เรื่องการแบ่งยุค เขากำหนดให้ยุคโบราณมาสิ้นสุดเมื่อจักรพรรดิโรมันมายอมรับนับถือศาสนาคริสต์ ส่วนสมัยใหม่ก็นับจากสมัยนั้นจนถึงยุคของเขา ยุคหลังนี้เป็นยุคเสื่อม จัดเป็นจุดเริ่มต้นความคิดที่ว่ายุคกลางเป็นยุคมืด เพทราซมีความเห็นว่าประวัติศาสตร์ที่ควรเรียนรู้คือ ประวัติศาสตร์โรมัน

ลิโอนาร์โด บรูนิ (ค.ศ. 1389-1444)

ได้รับการศึกษากฎหมายในฟลอเรนซ์ แต่สนใจวรรณคดีคลาสสิกต่อมาได้เป็นเลขานุการของสันตปาปาระหว่าง ค.ศ. 1405-1415 และเป็นเจ้าหน้าที่คนสำคัญของฟลอเรนซ์ ใน ค.ศ. 1415 เขาเขียน *History of the Florentine People* เป็นประวัติศาสตร์การเมือง 12 เล่ม เล่มแรกสรุปประวัติศาสตร์ฟลอเรนซ์ตั้งแต่เริ่มสร้างเมืองจนถึงการสิ้นชีวิตของกษัตริย์เฟรดเดอริกที่ 2 (ค.ศ. 1250) หนังสือเล่มอื่น ๆ เป็นรายละเอียดอื่น ๆ งานของเขามีลักษณะคล้าย ๆ กับแนวการเขียนประวัติศาสตร์มนุษยนิยมอื่น ๆ เช่น การใช้สไตล์การเขียนของกรีกและสำนวนแบบโรมัน การสนใจในเรื่องการเมือง การกำจัดปาฏิหาริย์ทั้งของฝ่ายนอกศาสนาและฝ่ายคริสเตียน ยิ่งกว่านั้นบรูนิวิเคราะห์หลักฐานต่าง ๆ กำจัดตำนานต่าง ๆ ออกจากหนังสือของเขา โดยที่เขา มีประสบการณ์เป็นเจ้าหน้าที่ในสาธารณรัฐอิสระทำให้เขาตีความประวัติศาสตร์โดยเน้นความสำคัญของคอมมูนที่มีต่อประวัติศาสตร์อิตาลี

บรูนิ ยังเขียน *Commentary on Contemporary Events in Italy* โดยมุ่งเน้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในยุคของเขา แต่งงานขึ้นนี้มีลักษณะเป็นบันทึกความทรงจำมากกว่า วิธีการเขียนของเขาตลอดจนการแบ่งยุคเป็นที่ลือกเปลี่ยนในเวลาต่อ ๆ มา เขามีอิทธิพลต่อนักประวัติศาสตร์ฟลอเรนซ์รุ่นหลัง เช่น เบเนดตโต แห่งแอกคอลลติ (ค.ศ. 1415-1466) บาร์โธโลมิว เดลลา สกาลา (ค.ศ. 1430-1497)

อย่างไรก็ดี บรูนิ มิใช่ นักประวัติศาสตร์ที่ซื่อสัตย์ เขาได้เป็นเจ้าของต้นฉบับ Gothic Wars ของ โปรโกปิอุส ซึ่ง บรูนิ ได้แปลเรื่องนี้ออกมาโดยมิได้ระบุถึงเจ้าของเรื่อง⁵

ลอเรนโซ วัลลา (ค.ศ. 1406-1457)

เป็นนักประวัติศาสตร์มนุษยนิยมคนแรกที่เขียนในเนเปิล ค.ศ. 1445 ได้เขียน *The History of King Ferdinand of Aragon* เป็นงานสั้น ๆ สไตล์การเขียนชัดแจ้ง แต่มุ่งชีวิตส่วนตัว

⁵ Fitzsimonds, *The Development of Historiography*, pp.96-97, Thompson, *A History of Historical Writing*, p.479.

มากกว่าเป็นประวัติศาสตร์ งานชิ้นนี้ไม่ประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของเขาอยู่ในวิธีการ
วิจารณ์วิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ใน The Discourse of Lorenzo Valla
on The Forgery of the Alleged Donation of Constantine ด้วยการพิสูจน์เอกสาร Donation of
Constantine ซึ่งบิชอปพิคอก แห่งอังกฤษ และ นิโคลัสแห่งคูซา แห่งเยอรมนีก็เคยสงสัยมาก่อน
แล้ว วิลลา สรุปเอกสารชิ้นนี้เป็นหลักฐานปลอม วิลลา ใช้หลักการประเมินภายในในการพิสูจน์
วิลลา สรุปว่าแทนที่จะเป็นพระบรมราชานุญาตที่จักรพรรดิคอนสแตนตินมอบต่อสันตปาปา
ซิลเวสเตอร์ที่ 2 ในครั้งแรกของศตวรรษที่ 4 ภาษาในหลักฐานนี้เป็นของศตวรรษที่ 8 ต่อมา
ค้นพบว่า ต้นฉบับของ Donation of Constantine อยู่ในห้องสมุดนักบุญเดนิส ซึ่งสอดอยู่ระหว่าง
จดหมายของสันตปาปาชาคารีอัส และของสันตปาปาสตีเฟน

บาร์นส์ มีความเห็นว่าการประกาศว่า Donation of Constantine เป็นเอกสารปลอม
จัดว่าเป็นความกล้าหาญของเขามากกว่าอย่างอื่น สิ่งที่แสดงถึงความริเริ่มของวิลลา คืองานเขียน
ชื่อ Duo Tarquinii ซึ่งโจมตีลิวิเกี่ยวกับการเขียนประวัติศาสตร์โรมัน งานชิ้นนี้แสดงว่าแม้ว่า
งานเขียนคลาสสิกซึ่งเป็นที่ยกย่องมากก็ถูกโจมตีได้เช่นกัน สำหรับนักมนุษยนิยมการโจมตี
นิยายปรัมปราของอารยธรรมคลาสสิกเป็นเรื่องต้องใช้ความกล้าหาญมากกว่าการโจมตี
ปาฏิหาริย์ของสมัยกลาง แต่มีน้อยคนที่กล้าโจมตีงานเขียนคลาสสิกโดยเฉพาะของลิวิ ในสมัยนี้
ไม่มีผู้ใดเป็นนักวิจารณ์ที่ยิ่งใหญ่เหมือนกับวิลลา

มาเกียเวลลี (ค.ศ. 1469-1527)

ก่อนศตวรรษที่ 15 รัฐที่ปกครองแบบสาธารณรัฐในอิตาลียกเว้นเวนิซและเจนัวต่าง
ประสบความสำเร็จล้มเหลว เนื่องจากการต่อสู้ระหว่างชนชั้นสูงและชนชั้นกรรมกรปูทางให้มีการ
ปกครองแบบเผด็จการ ในมิลานตระกูลวิสคอนติ ปกครอง ค.ศ. 1450 เป็นตระกูลสฟอร์ซา
ส่วนในฟลอเรนซ์ คือตระกูลเมดิชี ในเฟอร์ราราคือตระกูลเอสเต ฯลฯ ตระกูลที่ปกครองนี้มักเป็น
ทรราชย์ จึงมีการเขียนเรื่องเหล่านี้ขึ้น แต่ไม่มีเรื่องใดที่ยิ่งใหญ่เหมือน The Prince ของมาเกียเวลลี

เหตุการณ์ภายนอกที่มีอิทธิพลต่ออิตาลี คือพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 8 แห่งฝรั่งเศสบุกอิตาลีใน
ค.ศ. 1494 ทำให้ทำลายดุลแห่งอำนาจในคาบสมุทรนี้ ประกอบกับเวนิซพยายามขยายอำนาจออกไป
เพื่อทดแทนการสูญเสียดินแดนในเลอวังแก่เตอร์ก ทำให้การเมืองของอิตาลีเปลี่ยนแปลงตลอด
เวลา รัฐแต่ละรัฐเป็นทั้งศัตรูและเป็นพันธมิตร การเมืองในอิตาลีจึงเป็นที่สนใจทั่วไป ผลของความ
ยุ่งยากนี้ ทำให้มีการพัฒนาเทคนิคการปกครองและการทูตเพื่อใช้เป็นประโยชน์

นักประวัติศาสตร์ผู้ประสบเหตุการณ์นี้ และมีความเข้าใจ ตลอดจนถึงความหมายการเมือง ในยุคนั้น คือ นิกโกโล มาเคียเวลลี เป็นลูกชายผู้พิพากษาในเมืองฟลอเรนซ์ เขาได้อิทธิพลจาก โพลีบิอุส เมื่ออายุ 25 ปี (ปีที่ฝรั่งเศสบุก) เขารับราชการในคณะกรรมการที่รับผิดชอบในเรื่อง ต่างประเทศและสงคราม ทำให้เขาได้ท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ และมีโอกาสสังเกตการณ์ด้าน การเมือง การทูต และการทหารของอิตาลีอย่างใกล้ชิด เมื่อตระกูลเมดิชีกลับมาใช้อำนาจใน ฟลอเรนซ์ ใน ค.ศ. 1512 ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันทำให้มาเคียเวลลีสูญเสียตำแหน่งทางราชการ

มาเคียเวลลีเริ่มเขียน *The Prince* ใน ค.ศ. 1513 (พิมพ์ ค.ศ. 1532) เขาเขียน *Discourses on The First Ten Books of Livy* และ *History of Florence* (พิมพ์ใน ค.ศ. 1525) ในเรื่องสไตล์การ เขียนหรือความแน่นอนแล้ว งานเขียนของมาเคียเวลลีผู้อื่นไม่ได้ แต่เขาเป็นนักประวัติศาสตร์ ที่เข้าถึงธรรมชาติของเหตุและผล ในแง่การเมืองเขาสามารถให้ภาพพจน์ที่แจ่มชัดเกี่ยวกับการ พัฒนาทางการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้หาไม่ได้จากนักประวัติศาสตร์อื่นหลังโพลีบิอุส

มาเคียเวลลี เข้าใจพื้นฐานของการพัฒนาทางการเมืองมากกว่านักประวัติศาสตร์ มนุษย์นิยมอื่น ๆ เขาเข้าใจความเกี่ยวพันระหว่างการเมืองภายในและนโยบายต่างประเทศ ตลอดจนถึงความเกี่ยวพันระหว่างด้านทหารและการพัฒนาทางการเมือง มาเคียเวลลียอมรับฐานะ ของฟลอเรนซ์ในประวัติศาสตร์อิตาลี เขามีอุดมการณ์รวมอิตาลี มาเคียเวลลีนับเรื่องสาเหตุ และผลแทนการยกย่องแต่วีรบุรุษ สิ่งเหล่านี้ปรากฏในเรื่อง *The Prince* มาเคียเวลลีละทิ้งการเรียง เรื่องตาม ค.ศ. แต่เขาเรียงตามหัวข้อ เขาไม่เขียนสำนวนไพเราะแต่มุ่งที่เป็นจริง เขาใช้หลักฐาน 2-3 ชั้น แต่เป็นหลักฐานที่ดี เช่นของบลอนดัส, จีโวานนี วิลลานี และ ซิมโมนีตา ส่วนดีของ หนังสือของเขาคือในเรื่องวิวัฒนาการ การเมืองภายในของฟลอเรนซ์ เขาบรรยายอย่างละเอียด พร้อมกับวิจารณ์ด้วย

The Prince ทำให้มาเคียเวลลีถูกใส่ร้ายอย่างอยุติธรรม และ *The Prince* ได้กลายเป็น คู่มือของชนชั้นปกครอง ในหนังสือเล่มนี้ มาเคียเวลลียกย่อง ซีซาบอเจีย บุตรชายสันตปาปา อเล็กซานเดอร์ที่ 6 ซีซาบอเจียเป็นคนบ้าอำนาจ และมุ่งรักษาอำนาจโดยไม่คำนึงถึงวิธีการ แต่สำหรับมาเคียเวลลีนั้น จุดประสงค์ของเขาอยู่ที่บทสุดท้ายของ *The Prince* ซึ่งเขาขอร้องให้ ลอเรนโซ เดอ เมดิชี รวมอิตาลีโดยขับไล่ชาวต่างชาติ มิใช่การมุ่งสู่อำนาจเพื่ออำนาจ และใน *Discourse* มาเคียเวลลีสรุปว่ารัฐบาลที่ดีที่สุด คือ รัฐบาลที่รัฐปกครองโดยประชาชน มิใช่เจ้าชาย แบบมาเคียเวลลีปกครอง อย่างไรก็ตามมาเคียเวลลีเป็นที่รู้จักในนามเจ้าของทฤษฎีที่มุ่งสู่อำนาจ โดยไม่คำนึงถึงวิธีการมากกว่า เซอร์เจมส์ แมกอินทอส์ซ วิจารณ์ว่า *The Prince* เป็นการวิเคราะห์

อำนาจภายในรัฐ มาเคียเวลลีมิได้เป็นผู้ก่อตั้งความคิดที่ปรากฏใน The Prince เขาไม่จำเป็นต้องเชื่อความคิดเหล่านี้

ในฐานะที่มาเคียเวลลีเป็นนักประวัติศาสตร์แบบพรรณนา ตามมาตรฐานสมัยใหม่ งานของเขามีข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดและหลักฐานอ่อน ผู้สืบต่อจากมาเคียเวลลี และเป็นคู่แข่งของมาเคียเวลลี ก็คือ กุยเซียตินี

ฟรานเชสโก กุยเซียตินี (ค.ศ. 1483-1540)

เขาเป็นชาวเมืองฟลอเรนซ์ ศึกษากฎหมายในมหาวิทยาลัยปาดัว ต่อจากนั้นก็เป็นที่ทนายความในฟลอเรนซ์ ต่อมาเขาลาออกแล้วเริ่มเป็นทูตใน ค.ศ. 1513 สันตปาปาแต่งตั้งเขาเป็นข้าหลวงในรัฐของศาสนา เช่น โมดินา เรคจิโอ ลอมบาร์ดี ในที่สุดเขาลาออกไปเขียนหนังสือประวัติศาสตร์เมื่ออายุ 27 ปีเขาเขียน History of Florence ระหว่าง ค.ศ. 1378-1509 เขาเหมือนนักประวัติศาสตร์รุ่นก่อนและร่วมสมัยของเขา คือเป็นนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แต่เขาก็ให้สิ่งใหม่แก่ประวัติศาสตร์นิพนธ์เขาละทิ้งแนวการเขียนประวัติศาสตร์มนุษย์นิยมในสมัยต้น ๆ เขายังละทิ้งกฎการเขียนประวัติศาสตร์แบบคลาสสิก โดยเขาไม่ใช้วิธีตอบโต้กันในการบรรยายของเขา กุยเซียตินีสนใจประวัติศาสตร์การเมืองร่วมสมัย เขาวิจารณ์ทั้งบุคคลและนโยบาย เขามีความสามารถในการคัดเลือกข้อเท็จจริง นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ยอมรับว่า ด้วยงานเขียนของกุยเซียตินีเท่ากับงานเขียนประวัติศาสตร์ของยุโรปตะวันตกได้ก้าวขึ้นมาทัดเทียมกับสมัยของรูชีดีดีสและโพลีบิอัส อย่างไรก็ตาม History of Florence มีอิทธิพลน้อยต่อการเขียนประวัติศาสตร์ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ เนื่องจากพิมพ์ใน ค.ศ. 1859

งานชิ้นต่อมา กุยเซียตินีเขียน History of Italy เป็นหนังสือ 20 เล่ม เริ่มแต่สมัยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 7 เข้ามาในอิตาลีใน ค.ศ. 1494 แล้วมาสิ้นสุดเมื่อสันตปาปาเคลเมนต์ที่ 7 สิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. 1534 จุดประสงค์การเขียนของเขาก็เพื่อจะสอนและให้บทเรียน เมื่อเปรียบ History of Italy และ History of Florence ซึ่งเขียน 30 ปีก่อน จะเห็นว่าวิธีการของเขาไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เขายังคงมีความลำเอียงทางการเมืองแบบเก่า การวิเคราะห์ทางจิตวิทยาแบบเดิม แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงคือปรัชญาการเมืองของเขา 30 ปีให้หลัง กุยเซียตินีได้รับประสบการณ์เศร้า ๆ หลายอย่าง เขาเห็นทฤษฎีการเมืองของเขาพังทลาย ทำให้เขาเห็นโลกในแง่ร้าย นอกจากนั้นการที่เขาติดต่อกับรัฐทางศาสนจักรทำให้เขามองประวัติศาสตร์ในแง่ประวัติศาสตร์สากล ซึ่งงานชิ้นแรกมิใช่แนวนี้ อนึ่งในการตัดสินใจเกี่ยวกับคนและเหตุการณ์ เขาสรุปสั้น ๆ กว่าแต่ก่อน

บาร์นส์ ถือว่า History of Italy เป็นงานที่มีได้ริเริ่มสิ่งใหม่ เนื่องจากเขาประนีประนอม โดยการเน้นในสำนวนตามแบบนักประวัติศาสตร์มนุษยนิยมทั่ว ๆ ไปที่เขาละทิ้งใน History of Florence งานชิ้นนี้ที่เขาแยกเรื่องราวออกจากประเพณีและไม่ผูกพันกับรัฐใด ราชนวงศ์ใด จัดเป็นประวัติศาสตร์ทั่วไปเล่มแรกของอิตาลี ทำให้เขามีโอกาสศึกษา การเจริญและการเสื่อม ของรัฐ การติดต่อระหว่างรัฐ ลักษณะของการเมืองระหว่างประเทศ และขบวนการพัฒนา ทางการเมือง เป็นงานที่แพร่หลายมาก

สไตล์การเขียนของกุยเซียดินั้น ในหน้าหนึ่งมีประโยคเพียง 2 ประโยค หรือ 3 ประโยค บางครั้งประโยคเดียว ทำให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย อย่างไรก็ตามนักประวัติศาสตร์ชั้นดีของ ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ เช่น มาเคียวเวลลี และกุยเซียดินสนใจในการเมือง โดยสนใจความแน่นอน ของข้อเท็จจริงรองลงมา

ประวัติศาสตร์นิพนธ์นอกอิตาลี

ทัศนคติของนักมนุษยนิพนธ์นอกประเทศอิตาลีเช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส นั้น จัดเป็นการผสมผสานระหว่างความคิดเก่าและความคิดใหม่ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ โดยถือว่าประวัติศาสตร์ เป็นวิชาที่อยู่ในสาขาปรัชญา และความจำคือสิ่งที่คู่กับประวัติศาสตร์ ในขณะเดียวกัน ก็ตระหนัก กันว่าประวัติศาสตร์เป็นครุศาสตร์ที่ไม่มีประสิทธิภาพนัก ดังนั้น เซอร์ ฟิลิป ซิดนีย์ ถึงกับพูด ว่า โดยที่ประวัติศาสตร์ศึกษาเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ดังนั้นจึงอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าบทกวี ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นความจริงที่มีความเป็นสากลได้

นอกจากนี้ ยังมีความคิดว่าประวัติศาสตร์เป็นการแสดงออกถึงการชี้ทางของพระเจ้า ดังนั้น นักประวัติศาสตร์เขียนเกี่ยวกับการตัดสินใจของพระเจ้า ความคิดนี้ยังคงมีอิทธิพลในการ เขียนระยะนี้นักประวัติศาสตร์ยังไม่เชื่อว่าตนเองสามารถอธิบายทุกสิ่งทุกอย่าง แต่มิได้หมายความว่านักประวัติศาสตร์มนุษยนิยมยอมรับการแทรกแซงของพระเจ้าอย่างง่ายดายเหมือน นักพงศาวดารในสมัยกลาง แต่ยังมีที่ยอมรับเป็นบางเรื่องเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ยังคงเชื่อว่ามี การชี้นำของพระเจ้า

วิธีการของนักประวัติศาสตร์มนุษยนิยม ยังคงใช้วิธีเก่า ๆ เมื่อมีหลักฐานขัดแย้งกัน นักประวัติศาสตร์มักเลือกหลักฐานหนึ่งมากกว่าเสนอทั้ง 2 ด้านเพื่อให้ผู้อ่านเลือก ในศตวรรษนี้ ลิวี ไม่เป็นที่นิยมมากนัก แต่จะหันมานิยมโพลีบิอุสและตาซิตุส

เยอรมนี

ในอิตาลีเมื่อมีการรื้อฟื้นอารยธรรมคลาสสิกก็เน้นในคุณค่าของมนุษยนิยม และไม่สนใจทางศาสนาและมุ่งมาทางโลกมากขึ้น ส่วนในเยอรมนีได้ใช้วรรณกรรมคลาสสิกเพื่อการศึกษา โดยเริ่มในโรงเรียนในเมืองตีเวนเตอร์ในเนเธอร์แลนด์ ภายใต้การนำของ โทมัส เอ เคมปิส และเยอรมนีกลับสนใจทางศาสนามากขึ้น แต่ต่อต้านอำนาจของทางศาสนจักร ก่อนเกิดการปฏิรูปศาสนา ในเยอรมนีมีการเปลี่ยนแปลงมากทางด้านการพัฒนาทางปัญญา มีการก่อตั้งโรงเรียน แปลวรรณกรรมของคลาสสิก และวงการห้องสมุดก็มีรวบรวมหนังสือ ระหว่าง ค.ศ. 1456-1460 มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ 3 แห่งได้แก่ มหาวิทยาลัยกริฟวอลด์ ฟรีเบอร์ค และบาเซล และมีการตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ ตามมาอีกมากมาย

นักมนุษยนิยมเยอรมันมิใช่ นักประวัติศาสตร์ทั้งหมด แต่นักมนุษยนิยมชาวเยอรมันคิดแบบประวัติศาสตร์ กล่าวคือมีการค้นหาด้านฉบับของวัฒนธรรมคลาสสิกในวัดต่าง ๆ เมื่อมีการค้นพบก็มีการพิสูจน์ว่าเป็นฉบับแท้จริงหรือไม่ แล้วก็พิมพ์ออกมาโดยใช้วิธีการของวัลลา นักมนุษยนิยมเยอรมันคล้ายกับนักมนุษยนิยมประเทศอื่น ๆ กล่าวคือ มีแนวโน้มเขียนยกย่องชาติของตน นักเขียนเยอรมันเขียนวีรกรรมของชาวเยอรมันที่ไม่ยอมขึ้นต่อโรม มีการเขียนแนวนี้มากมาย เนื่องจากเยอรมนียังไม่ได้มีการรวมกันทางการเมือง ศูนย์กลางความรู้สึกชาตินิยมของเยอรมนี คือจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์

จักรพรรดิแมกซิมิเลียน 1 (ค.ศ. 1459-1529) เป็นผู้ปกครองจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ พระองค์มีพลังอยู่ที่ดินแดนส่วนที่เป็นของราชวงศ์แฮปส์เบิร์ก พระองค์ปกครองจักรวรรดิในแนวที่มุ่งให้ผลประโยชน์ของจักรวรรดิคล้องจองกับผลประโยชน์ของราชวงศ์ แต่พระองค์ก็ให้ความสำคัญสนับสนุนนักมนุษยนิยม เช่น คอนราต เซลเตส และ โจฮันเนส สปีสไฮเมอร์ (ค.ศ. 1473-1529) ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ในราชสำนัก ค.ศ. 1512 เขาเขียนประวัติศาสตร์ของจักรพรรดิ และเขียน Austria ใน ค.ศ. 1528 โดยเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การสืบสันตติวงศ์ของออสเตรีย

โจฮันเนส ไตรเทมิอุส (ค.ศ. 1462-1516)

เป็นพระสหายของจักรพรรดิแมกซิมิเลียนที่ 1 เขาเขียนพงศาวดารของ เฮอร์โซ และสปอนไฮม์ ประวัติศาสตร์ของแฟรงค์ ฯลฯ แต่งานเขียนของเขาไม่เป็นไปในรูปวิจารณ์ ไตรเทมิอุส วิจารณ์นักประวัติศาสตร์ที่เขียนผสมความจริงและความเท็จเข้าด้วยกันทำให้ประวัติ-

ศาสตร์ลับสน ประวัติศาสตร์ที่ดีจะให้ความรู้ และแนะแนวทางแก่เรา ทำให้มนุษย์มีความศรัทธา ความหวังเกิดความรักเพิ่มขึ้น แต่เขาไม่บรรลุจุดหมายดังกล่าว งานเขียนของเขายังเชื่อถือกันมิได้

ฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่ได้อิทธิพลยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการจากอิตาลี เนื่องจากฝรั่งเศสและอิตาลีมีความสัมพันธ์ทางการเมืองมากกว่าประเทศอื่น ถึงแม้ว่าในศตวรรษที่ 14 ลันดปาปาประทับอยู่ที่เมืองอเวียง ในฝรั่งเศสลันดปาปาส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศสแต่คาร์ดินัลส่วนใหญ่เป็นชาวอิตาลี วัฒนธรรมของอิตาลีแพร่ขยายมายังฟลานเดอร์ในศตวรรษที่ 15 ใน ค.ศ. 1494 พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 8 บุกอิตาลี ทำให้วัฒนธรรมอิตาลีแพร่หลายมากขึ้น การเขียนประวัติศาสตร์ของฝรั่งเศสสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของอิตาลี นักประวัติศาสตร์คนสำคัญได้แก่

ฟิลิปเป เดอ คอมมีนส์ (ค.ศ. 1445-1509)

คอมมีนส์ ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ทางการเมืองของฝรั่งเศสและอิตาลี ใน ค.ศ. 1472 เขามารับราชการกับพระเจ้าหลุยส์ที่ 11 แห่งฝรั่งเศส คอมมีนส์ได้เข้าเฝ้าขณะพระเจ้าหลุยส์ที่ 11 สวรรคตใน ค.ศ. 1483 เขาได้บันทึกลงในพงศาวดารของเขา

หลังจากนั้น ขุนนางในฝรั่งเศสแตกแยกเป็นหลายฝ่าย คอมมีนส์อยู่ฝ่ายพระเจ้าหลุยส์แห่งออร์ลีอันส์ พระราชสวามีของพระนางจ็ิน พระธิดาของหลุยส์ที่ 11 แต่หลุยส์ แห่งออร์ลีอันส์ฝ่ายแพ้ คอมมีนส์จึงถูกขับออกจากราชสำนัก ต่อมาเขาวางแผนร่วมกับตุ๊กเพื่อจับกุมกษัตริย์แต่ล้มเหลวจึงถูกจำคุก อย่างไรก็ตามใน ค.ศ. 1491 เขาเป็นที่ปรึกษาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 8 เมื่อชาร์ลส์ที่ 8 บุกอิตาลีเขาร่วมไปด้วย และเป็นคนโปรดของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 8 จนกระทั่งพระองค์สวรรคตใน ค.ศ. 1498

ในสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 12 คอมมีนส์ไม่เป็นคนโปรดอีกต่อไป ระยะเวลาเริ่มเขียน Memoirs เริ่มแต่ ค.ศ. 1464-1483 และ 1488-1494 มีจุดมุ่งหมายให้นักประวัติศาสตร์รุ่นหลังมีทั้งหมด 8 เล่ม 6 เล่มแรกเป็นเรื่องในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 11 และการที่ฝรั่งเศสบุกอิตาลีและการสวรรคตของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 8

คอมมีนส์ มีคุณสมบัติของนักประวัติศาสตร์ที่แท้จริง กล่าวคือเขาจับแนวโน้มของเหตุการณ์ได้ วิเคราะห์แรงผลักดันที่อยู่เบื้องหลัง พิจารณาสาเหตุและผลในเหตุการณ์บรรยาย-

สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและมีการสรุปที่น่าเชื่อถือคือ คอมมินส์แนะนำนักการเมือง รัฐบุรุษ และนักการทูตให้ศึกษางานของเขาให้ดี เนื่องจากมีกลทางการเมืองทุกอย่าง แม้ว่าคอมมินส์ แก่ไขงานของเขาก่อนพิมพ์ แต่ยังคงมีข้อผิดพลาด ซึ่งอาจเกิดจากการจำผิดเนื่องจากเขียนหลังจากเหตุการณ์เกิดขึ้น หรือเขาอาจเขียนบันทึกย่อไว้แต่รีบเขียนหรือลอกผิด แต่มีข้อน่าขบขันใจ หลายประการที่เขาเขียนข้อเท็จจริงผิดพลาดทั้ง ๆ ที่เขาอยู่ในเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด เช่น เขาเขียนปีสันชีวิตของฟิลิป แห่งเบอร์กันดี องค์อุปถัมภ์ของเขา 1 ปี ให้หลังจากปีสันชีวิตจริง ๆ และข้อผิดพลาดในเรื่องการบุกอิตาลี ซึ่งเขาเขียนหลังจากเหตุการณ์ไม่นาน และตัวคอมมินส์ ก็เชี่ยวชาญในเรื่องอิตาลี

คอมมินส์เป็นนักประวัติศาสตร์การเมือง บันทึกความทรงจำของเขากลายเป็นคู่มือ ในการบริหารประเทศในศตวรรษต่อมา⁶ มีการแปลงานเขียนของเขาเป็นภาษาละติน อิตาลี อังกฤษ เยอรมนี สเปน โปรตุเกส และเดนมาร์ค พระเจ้าเฮนรีที่ 4 และจักรพรรดิชาร์ลส์ที่ 5 โปรดงานของเขา ส่วนเมลิ่งธอนถือว่างานเขียนของเขาเป็นงานที่เจ้าชายต้องศึกษา

ความสำคัญของงานของเขาอยู่ที่เขาเปรียบเทียบการปกครองของประเทศต่าง ๆ เช่น ระหว่างรัฐบาลของอังกฤษและเวนิซเกี่ยวกับการปกครองของอังกฤษคอมมินส์แปลกใจใน อำนาจของรัฐสภาและยกย่องอังกฤษเป็นประเทศที่ปกครองดี เขาให้ความสนใจแก่สงครามน้อย แต่สนใจในวัฒนธรรมและกฎหมาย เขาเขียนสภาพชาวนาของอิตาลี เขาเปรียบเทียบความ แตกต่างของฝรั่งเศสและอังกฤษว่าฝรั่งเศสเชี่ยวชาญในการเจรจาทำสนธิสัญญา จนกระทั่ง อังกฤษร้องทุกข์ว่าอังกฤษชนะสงครามแต่มาแพ้ฝรั่งเศสในตอนทำสัญญา บันทึกความทรงจำ ของเขามีส่วนผสมของพงศาวดารแบบสมัยกลางและประวัติศาสตร์การเมืองสมัยใหม่ Memoirs ของเขาจัดเป็นหลักฐานที่ดีเกี่ยวกับเรื่องราวในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 11 และชาร์ลส์ที่ 8 ข้อบกพร่อง ของเขาก็คือ เขามีความเห็นว่าการพัฒนาไปแตกต่างจากแผนการณ์ ของมนุษย์ ซึ่งเขายกสิ่งที่ไม่คาดหมายเป็นการแทรกแซงของพระเจ้า⁷

ซัง โบแดง (ค.ศ. 1530-1596)

เขียน *Method for Easily Understanding History* (ค.ศ. 1566) เป็นหนังสือเล่มแรกเกี่ยวกับ วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่เน้นการตีความมากกว่าการใช้วิธีการวิเคราะห์หลักฐาน งานของเขามุ่งสำหรับนักอ่านประวัติศาสตร์ โบแดงยกเลิกทฤษฎีการแบ่งเป็น 4 อาณาจักร และมารับการแบ่งยุโรปเป็นรัฐตามสภาพหลังการปฏิรูปศาสนา เขาอธิบายถึงความแตกต่าง

⁶ Thompson, *A History of Historical Writing*, p.513.

⁷ Fitzsimonds, *The Development of Historiography*, p.106.

ของมนุษย์เนื่องจากความแตกต่างของอากาศ แม้ความคิดนี้มิใช่ความคิดใหม่ แต่การเขียนของเขา มีหลักเกณฑ์ดี โบแดงถือว่า อากาศในฝรั่งเศสเหมาะสมสำหรับมนุษย์ ดังนั้นฝรั่งเศสเป็นแบบอย่างของมนุษย์ที่ประสบความสำเร็จในโลก โบแดงเน้นปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีต่อการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ เขาเป็นผู้ริเริ่มแนวทางนี้ ซึ่งมองเตสกิเออและริตเตอร์ใช้ในเวลาต่อมาโบแดงเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา ประวัติศาสตร์เขาแบ่งการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์เป็น 3 ชั้น

1. ชชาติตะวันออก
2. ชชาติเมดิเตอร์เรเนียน
3. การก้าวสู่อำนาจของประเทศในยุโรปภาคเหนือ

โบแดงจึงเป็นผู้ริเริ่มทฤษฎีของการก้าวหน้าใช้ในการเขียนประวัติศาสตร์เขาเชื่อว่ามนุษย์ก้าวหน้าเรื่อย ตั้งแต่สมัยสร้างโลกโบแดงเห็นว่า ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีประโยชน์ทางด้านปัญญาและมีคุณค่าต่อทางการเมือง

สิ่งที่นักประวัติศาสตร์มนุษย์นิยมให้แก่ประวัติศาสตร์นิพนธ์ ก็คือการค้นหาต้นฉบับของงานเขียนของนักประวัติศาสตร์ในสมัยคลาสสิก ผู้นำในด้านนี้ได้แก่ ปอกจีโอและอีนอก แห่งแอสโกลี มีการค้นพบต้นฉบับที่หายไปของซิเซโร, เนปอส, วาร์โร และตาซิตุส โดยเฉพาะอีนอก แห่งแอสโกลี ค้นพบ Germania ของตาซิตุส

อังกฤษ (ค.ศ. 1485-1603)

ศตวรรษที่ 15, 16 เป็นศตวรรษที่อังกฤษเปลี่ยนแปลงทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนาและการพัฒนาทางปัญญาจากสมัยกลางมาสู่สมัยใหม่ ในสมัยของกษัตริย์ราชวงศ์ทิวดอร์ 2 องค์แรก เป็นช่วงฟื้นฟูศิลปวิทยาการของอังกฤษได้อิทธิพลจากอิตาลี การเขียนประวัติศาสตร์อยู่ภายใต้การนำของโกรซัน, ลินเคอ, โกลเด และเซอร์ ไซมัส มอร์

ยุคนี้เป็นยุคปฏิรูปศาสนาของอังกฤษด้วย พระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 ประกาศเป็นอิสระจากศาสนจักรที่กรุงโรม ตามมาด้วยกำเนิดของลัทธิพิวริตัน ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมก็มีการปฏิวัติเกิดขึ้น โดยที่สงครามดอกกุหลาบทำให้อังกฤษสูญเสียในเรื่องการค้ากับต่างประเทศพระเจ้าเฮนรี่ที่ 7 จึงทรงส่งเสริมการค้ากับต่างประเทศอย่างมากมาย อันเป็นอิทธิพลจากการค้นหาดินแดนใหม่ ทรงขยายเส้นทางการค้าไปทางตะวันออกกลางแถบเมดิเตอร์เรเนียนและแถบบอลติค จึงเกิดการขยายทางด้านเศรษฐกิจ การขยายทางเศรษฐกิจนี้ทำให้ต่างประเทศ

ต้องการสิ่งทอจากอังกฤษมากขึ้น การขยายทางการตั้งนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเกษตรกรรม กล่าวคือมีระบบกั้นรั้ว ทำให้เจ้าของที่ดินรวมทั้งดินเป็นผืนเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันเกิดขึ้นชั้นชาวนาที่ต้องเช่าที่ดิน ด้านอุตสาหกรรมก็มีการขยายกันตามเมือง ทำให้เกิดชนชั้นกลางและชนชั้นกรรมกร

ทางด้านการเมืองก็เกิดการเปลี่ยนแปลง กษัตริย์รวมอำนาจสู่ส่วนกลาง ปราบกษัตริย์ในสมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 7 พระองค์พยายามลดอำนาจของขุนนางที่อ่อนแอลงเนื่องจากผลของสงครามดอกกุหลาบ พระองค์ยังได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นกลางซึ่งต้องการรัฐบาลกลางที่เข้มแข็งเพื่อป้องกันทางการค้า

ด้านการพัฒนาทางปัญญา ก็มีพัฒนาออกไป เนื่องจากอิทธิพลการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ผลจากการค้าขายติดต่อกับต่างประเทศและผลจากการค้นหาดินแดนใหม่ งานเขียนของโคเปนนิคัส (ค.ศ. 1543) และกาลิเลโอ (ค.ศ. 1564-1642) เสนอความคิดใหม่ ๆ ทางด้านฟิสิกส์ ทำให้ความคิดเกี่ยวกับจักรวาลมีการเปลี่ยนแปลง

ในสมัยนี้ (ราชวงศ์ทิวเดอร์) การเขียนประวัติศาสตร์ประสบความสำเร็จน้อยกว่าทางด้านวรรณคดี นักประวัติศาสตร์ในสมัยนี้ได้แก่ โพลิดอร์ เวอร์จิล เซอร์ โทมัส มอร์และยอร์ช คาวเดนดิช แต่นักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้มีชื่อเสียงในด้านสไตล์การเขียนมากกว่ามีชื่อเสียงในฐานะนักประวัติศาสตร์

ในด้านการเขียนประวัติศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงก่อนปลายศตวรรษที่ 15 กล่าวคือเกิดมีพงศาวดารประจำเมืองแทนพงศาวดารแบบสมัยกลาง พงศาวดารแบบสมัยกลางเขียนเป็นภาษาละติน และเรียงตามวันเวลา พงศาวดารประจำเมืองเขียนเป็นภาษาอังกฤษและผู้เขียนเป็นฆราวาส ซึ่งเขียนทั้งเรื่องการเมือง การค้า ราชสำนัก การติดต่อกับต่างประเทศ พงศาวดารประจำเมืองที่สำคัญคือพงศาวดารลอนดอนเป็นเอกสารทางราชการที่สำคัญ พงศาวดารฉบับแรก ๆ ของลอนดอนเริ่มตั้งแต่พระเจ้าริชาร์ดที่ 1 ครองราชย์ ค.ศ. 1189 และบันทึกต่อมาถึง ค.ศ. 1274 พงศาวดารลอนดอนแต่เริ่มแรกก็มีการบันทึกเรื่องราวระดับชาติ นอกจากนี้บางครั้งก็มีการบันทึกพระราชสาส์น และเอกสารอื่น ๆ ทำให้พงศาวดารลอนดอนมีค่า

ในปลายศตวรรษที่ 15 พงศาวดารลอนดอนขยายขอบเขตมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นผลงานของ โรเบิร์ต เฟเบียน (ตาย ค.ศ. 1513) เขาให้ชื่อว่า The New Chronicles of England and France เฟเบียนเป็นชาวลอนดอน เป็นสมาชิกของสมาคมพ่อค้าแห่งหนึ่ง เฟเบียนมีจุดประสงค์ขยายขอบเขตของพงศาวดารให้กว้างกว่าเป็นเพียงพงศาวดารของเมือง ประวัติศาสตร์ของเฟเบียนเป็นประวัติของอังกฤษ

โทมัส มอร์ (ค.ศ. 1478-1535)

เขียน History of Richard III มีทั้งฉบับภาษาอังกฤษและภาษาละติน ฉบับภาษาอังกฤษจัดเป็นผลงานทางประวัติศาสตร์เล่มแรกที่เขียนเป็นอังกฤษสมัยใหม่ งานเขียนของเขายังไม่เที่ยงตรงนัก ตำนานยังคงมีบทบาทในหนังสือมากที่สุดทีเดียว มอร์เขียนจากหลักฐานที่ได้จากอาร์คบิชอปมอร์ตัน เป็นงานที่มีอิทธิพลต่อนักพงศาวดารชื่อฮอลล์ และโพลิดอร์ เวอร์จิล

วิลเลียม แคมเดน (ค.ศ. 1551-1623)

จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด แคมเดนขึ้นชมในโพลีบิอัส เขาเขียน Britannia และ Annals of English and Irish History in The Reign of Elizabeth เขาเขียนเป็นภาษาละติน การที่เขาเขียนเป็นภาษาละติน เนื่องจากแคมเดนไม่ต้องการถูกโจมตี ระหว่างเขามีชีวิตอยู่ ไม่ได้มีการแปลงานชิ้นนี้ออกมา แคมเดนถือว่าเขาเป็นผู้นำทางที่สอนผู้อ่านเกี่ยวกับรัฐและโลกการเมือง ในหนังสือของแคมเดนนี้ เขาชี้ให้เห็นว่าประวัติศาสตร์การเมืองในศตวรรษที่ 16 ไม่อาจแยกออกจากปัญหาศาสนาได้ เขาเขียนเรื่องศาสนาอย่างระมัดระวัง เนื่องจากเกรงถูกตรวจจากฝ่ายศาสนาหนังสือเรื่อง Britannia ประสบความสำเร็จมากกว่าเล่มที่ 2 เขาเรียงลำดับการบรรยายใน Britannia เป็นประเทศ ๆ และมณฑล โดยกล่าวถึงประชาชน ภาษาการคมนาคม ทรัพยากร แคมเดนเน้นว่าการศึกษาด้านประวัติศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็น “หากผู้ใดต้องการเป็นคนแปลกหน้าในประเทศของตน เป็นคนแปลกหน้าในเมืองของตน เป็นเด็กทารกในเรื่องความรู้เสมอ ก็ปล่อยเขาไป...”⁸

เมื่อศึกษางานของเขาเกี่ยวกับพระราชินีเอลิซาเบธ ก็ควรจะศึกษางานของการ์เรตแมตติงลี ชื่อ The Spanish Armada (ค.ศ. 1959)

เซอร์ ฟรานซิส เบคอน (ค.ศ. 1561-1626)

เบคอนเขียนประวัติศาสตร์ในสมัยการเสื่อมอำนาจใน The History of the Reign of King Henry the Seventh เขาเขียนอย่างรวดเร็วระหว่างเดือนมิถุนายน-ตุลาคม ค.ศ. 1621 โดยเน้นในเรื่องการเมือง เขาไม่สนใจอิทธิพลของมนุษย์นิยมในสมัยพระเจ้าเฮนรี่ที่ 7 เมื่อเขาเขียนถึงเรื่องเศรษฐกิจ เบคอนมองในสายตาของรัฐบุรุษโดยถือเป็นปัญหาในการบริหารมากกว่าเป็นปัญหาเศรษฐกิจ เบคอนมิได้มุ่งยึดพระเจ้าเฮนรี่ที่ 7 เป็นแบบอย่าง แต่มุ่งให้ใช้ข้อคิดของพระองค์เพื่อสอนผู้อ่าน

⁸ Arthur Marwick, *The Nature of History*, p.29.

เบคอนได้แบ่งความรู้ออกเป็น 3 แขนงคือ กวี ประวัติศาสตร์ปรัชญา บทกวีมีจินตนาการเป็นหลัก ประวัติศาสตร์มีความจำเป็นหลัก ปรัชญามีความเข้าใจ จุดประสงค์ของเบคอน คือนักประวัติศาสตร์ต้องสนใจแต่อดีต เขาปฏิเสธการศึกษาคาดคะเนอนาคตหรือการสืบเสาะแผนของพระเจ้า การที่เบคอนว่าความจำเป็นหลักในประวัติศาสตร์นั้นคอลลิงวูดถือว่าผิดพลาดเนื่องจากอดีตที่ต้องวิเคราะห์นั้นมิใช่สิ่งที่จะจำได้และไม่สามารถจดจำได้ ถ้าสามารถจำได้ก็ไม่จำเป็นต้องมีนักประวัติศาสตร์

เบคอนใช้หลักฐานชั้นต้นมากมาย แต่การเขียนข้อเท็จจริงของเขาคลาดเคลื่อน เขาเปลี่ยนแปลงหลักฐาน การเขียนของเขาอยู่ในรูปจิตวิสัย เนื่องจากเขาเขียนทัศนคติของเขาลงไป บางครั้งข้อผิดพลาดอยู่ที่การเรียบเขียน

ลอร์ด เอ็ดเวิร์ด ไฮด์ คลาเลนดอน (ค.ศ. 1609-1674)

ลอร์ด คลาเลนดอน เป็นนักกฎหมายที่สนใจทางวรรณกรรมและปรัชญา เขาเชื่อว่า กษัตริย์และรัฐสภาควรร่วมมือกัน เขาอยู่ฝ่ายรัฐสภาในการต่อต้านพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ระหว่างสงคราม ไฮด์รับใช้กษัตริย์และเขียน History of The Rebellion มีเป้าหมายสำหรับพระเจ้าชาร์ลส์ และที่ปรึกษา เป็นการอธิบายสาเหตุของสงครามและนโยบายของกษัตริย์ผิดพลาด ต่อมาเขาเป็นที่ปรึกษาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 ต่อมาถูกลงโทษและหนีไปฝรั่งเศส เขาเริ่มเขียน Autobiography เกี่ยวกับการงานของเขาจนถึงสมัยแห่งการฟื้นฟูของอังกฤษ เขาเขียนจากความทรงจำ

งานของเขาแสดงทัศนคติของเขาในเรื่องรัฐธรรมนูญ สาเหตุที่เขาประสบความสำเร็จในสมัยแห่งการฟื้นฟูของอังกฤษ และการสิ้นอำนาจในเวลาต่อมา เขาบรรยายบุคลิกแต่ละคนได้ดีมาก แต่เรื่องเบื้องหลังทางเศรษฐกิจของการกบฏนั้นนักอ่านสมัยใหม่ฟังไม่ได้